

Ministerie van Defensie

GrIT

Grensverleggende IT
Voortgangsrapportage
2022-2

Inhoud

Managementsamenvatting	2
1 Inleiding	3
2 Voortgang	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Status blokken	4
2.3 Capaciteit	8
2.4 Kosten	8
2.4.1 Realisatie	8
2.4.2 Exploitatiekosten	10
2.4.3 Budget	11
2.4.4 Verplichtingen en kasuitgaven binnen scope GrIT	11
2.5 Governance	12
2.6 Kwaliteitsmanagement	12
2.7 Risicomanagement en beheersing	12
2.8 Regie en invulling samenwerking	15
2.9 Ontwikkelingen DMO/JIVC	15
2.10 Ontwikkelingen consortium	15
2.11 Wet en regelgeving	15
2.12 Communicatiemomenten tweede helft van 2022	16
Bijlage 1	
Financiële verantwoording 2022 programma	
Grensverleggende IT	17

Managementsamenvatting

Het programma Grensverleggende IT (GrIT) heeft in de periode 1 juli tot en met 31 december 2022 vooruitgang geboekt. Naast de uitrol van één blok zijn 26 blokken en één project in voorbereiding, initiatie of realisatie. Het tempo ligt echter lager dan vooraf gepland, hoofdzakelijk vanwege de lange doorlooptijd van de initiatiefase en onvoldoende personele capaciteit. Het programma werkt aan oplossingen hiervoor en brengt momenteel nog in kaart welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden en met welke consequenties voor het programma GrIT of andere programma's van Defensie dit gepaard gaat. In deze voortgangsrapportage zijn planning en capaciteit gebaseerd op de stand van zaken op 31 december 2022 en kan nog geen volledig inzicht worden gegeven over de gehele looptijd van het programma.

Ten aanzien van kosten valt een stijging bij zowel realisatie als exploitatie te zien. Deze stijging kan worden verklaard door meerkosten in de bouw en bij de exploitatie van de blokken, de afroep van opties en de indexatie van de middelloonsommen naar aanleiding van het arbeidsvoorwaardenakkoord. Daar tegenover staat een daling van de kosten door een verschuiving in de blokkenplanning. In het Defensie Lifecycle Plan is op de peildatum 31 december 2022 voldoende budget beschikbaar om het programma te realiseren.

Er hebben in de tweede helft van 2022 gesprekken plaatsgevonden tussen Defensie en het consortium over afwijkingen van de prijsspecificaties en hiermee mogelijk gepaard gaande hogere kosten. Dit heeft geleid tot een gezamenlijk gedragen inzicht in de problematiek waarlangs de uitwerking van de consequenties van deze de afwijking in de eerste helft van 2023 wordt uitgevoerd. De reorganisatie van JIVC, de IT-organisatie binnen Defensie, zal in Q2 2023 plaatsvinden. Hiermee wordt de beheerorganisatie voor GrIT ingebed in het JIVC. Ten slotte vindt naar verwachting de beoogde splitsing van Atos in de tweede helft van 2023 plaats. In de eerste helft van 2023 vinden gesprekken plaats over eventuele consequenties voor Defensie en GrIT in het bijzonder.

1 Inleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage van het programma Grensverleggende IT (GrIT) over de periode 1-7-2022 tot en met 31-12-2022. Het programma GrIT is door de Tweede Kamer aangewezen als groot project¹. Dat betekent dat er conform de Regeling Grote Projecten wordt gerapporteerd. De uitgangspuntennotitie vormt, met de Regeling Grote Projecten, de leidraad voor deze voortgangsrapportage. Deze voortgangsrapportage geeft de actuele stand van zaken over de rapportageperiode en de wijzigingen ten opzichte van de voortgangsrapportage 2022-1 weer. De opzet van deze rapportage volgt de opzet van hoofdstuk 5 in de basisrapportage en de lijn van de voortgangsrapportage 2022-1.

¹ Kamerstuk 35 728 d.d. 11 februari 2021

2 Voortgang

2.1 Algemeen

Het algemene beeld in de tweede helft van 2022 is dat het programma voortgang boekt op de initiatie, realisatie en uitrol van de blokken. Het tempo hiervan ligt echter lager dan vooraf gepland. Dit is hoofdzakelijk toe te wijzen aan de benodigde tijd voor de initiatiefase en uitdagingen rond personele capaciteit. Hierdoor duurt het langer voordat blokken in realisatie gaan en hebben de blokken in realisatie en uitrol meer tijd nodig.

Het tegelijk uitvoeren van verschillende defensiebrede grote IT-projecten en -programma's, naast de instandhouding van de huidige IT, leidt tot een groeiende behoefte aan (IT) personeel. Defensie concurreert op een krappe arbeidsmarkt met andere organisaties om IT-personeel. Het programma werkt aan oplossingen om een gebrek aan personele capaciteit te voorkomen en brengt momenteel nog in kaart welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden en met welke consequenties voor het programma GrIT of andere programma's van Defensie dit gepaard gaat.

In de komende paragrafen wordt de voortgang en status van het programma uiteengezet langs de volgende onderwerpen: status blokken, capaciteit, kosten, governance, kwaliteitsmanagement, risicomangement en beheersing, regie en invulling samenwerking, ontwikkelingen DMO/JIVC, ontwikkelingen consortium, wet en regelgeving en communicatiemomenten.

2.2 Status blokken

Van de 42 blokken zijn, naast de uitrol van één blok, 26 blokken en één project in voorbereiding, initiatie, realisatie of uitrol. Dit is een toename van 8 blokken ten opzichte van de voortgangsrapportage 2022-1. De voortgang van sommige blokken is in de tweede helft van 2022 vertraagd. Naar verwachting kan in de eerste helft van 2023 een geactualiseerde planning worden opgesteld waarin is opgenomen welke capaciteit aan GrIT kan worden toebedeeld.

Bij het opstellen van deze planning zal onderzocht worden op welke wijze de gevolgen van de vertraging in de tweede helft van 2022 kunnen worden opgevangen. Hierbij kan gedacht worden aan het veranderen van de volgorde van oplevering van blokken en het realiseren van onderdelen van blokken om sneller toegevoegde waarde te creëren en baten eerder te behalen.

In november 2022 heeft het programma de opdracht gekregen de internationale inter-operabiliteit in lijn te brengen met de eisen vanuit Federated Mission Networking Spiral 4. De gevolgen, op de gebieden product, tijd, geld en capaciteit, van deze opdracht worden in kaart gebracht en in de business case en geactualiseerde planning verwerkt.

Hieronder is per blok aangegeven in welke fase deze zich bevindt. Figuur 1 geeft een actueel beeld van de status van de blokken binnen de totale planning van het programma. Wijzigingen ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage over het programma GrIT zijn vetgedrukt weergegeven.

Het blok Operationele Compartimenten (BR-028) is in terbeschikkingstelling (TBS) en wordt verder uitgerold. Wel is de uitrol vertraagd.

De blokken Defensie Mobiele Netwerk (BR-001), Protected Core Network (BR-010), de vier Private Cloud blokken (BR-014, BR-015, BR-016 en BR-017 – als één blok weergegeven in figuur 1 en 2), Information Exchange Gateway (BR-023), Modules Ontploid (BR-029), Migratie Keep Applicaties Hooggerubriceerde Informatievoorziening (MKA HGI)(BR-036), MKA Ontploid (BR-037) en het Twin Datacenter (BR-025) bevinden zich in de realisatiefase.

Het Project Beheer Processen (PBP) zit in de realisatiefase en heeft het eerste, van vier, deelproducten opgeleverd. Het project is de samenvoeging van het blok IT-Service-management (BR-018), het proces integratie bestaande IT, het proces integratie nieuwe IT en het project Governance, Risk & Compliance (GRC). Eind 2022 is gestart om dit project om te vormen naar de voor GrIT gangbare blokbesturing onder de naam Blok Beheerprocessen (BBP).

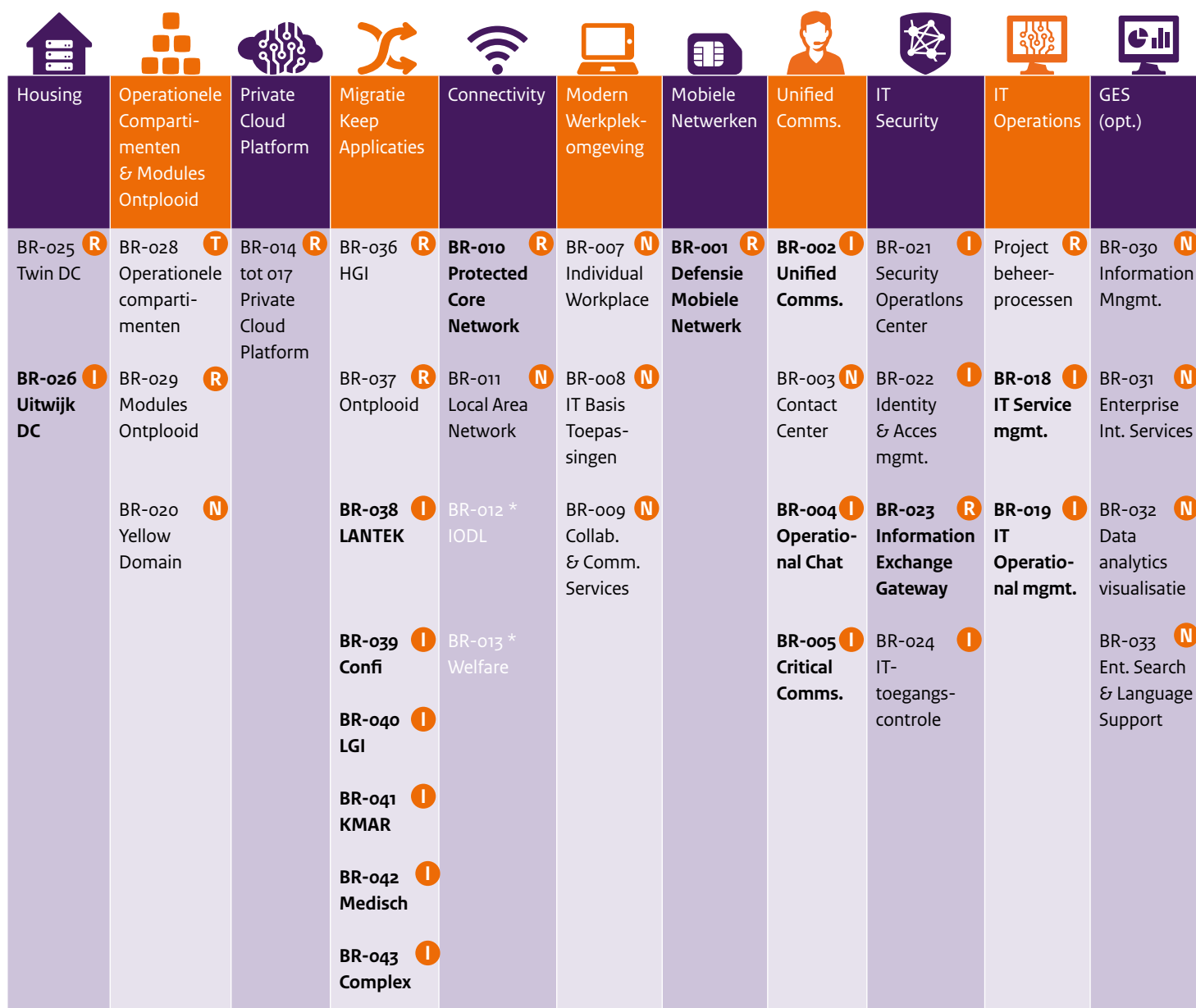
De blokken Unified Communications (BR-002), Operational Chat (BR-004), Critical Communications (BR-005), Blok Beheer Processen (BBP), IT Operational Management (BR-019), Security Operations Center (BR-021), Identity & Access Management (BR-022), IT Toegangscontrole (BR-024) en Uitwijk Datacenter (BR-026) zitten in de initiatiefase. De doorlooptijd van de initiatiefase is, voornamelijk vanwege het grote aantal processtappen, langer dan initieel gepland. Het programma onderzoekt mogelijkheden om voor toek de doorlooptijd te verkorten. In de tweede helft van 2022 is een nieuw format van het initiatiedocument (ID) vastgesteld dat naar verwachting zal bijdragen aan een kortere doorlooptijd.

Besluitvorming over de blokken Operational Chat (BR-004) en Critical Communications (BR-005) vindt plaats nadat het blok Unified Communications (BR-002) in realisatie is gegaan. De voortgang van het blok Uitwijk Datacenter (BR-026) is vertraagd vanwege het uitblijven van de benodigde omgevingsvergunning.

De blokken MKA Lantek (BR-038), MKA Confī (BR-039), MKA LGI (BR-040), MKA KMAR (BR-041), MKA Medisch (BR-042) en MKA Complex (BR-043) zijn gebundeld tot één initiatiedocument. Defensie is in de tweede helft van 2022 begonnen met het opstellen hiervan.

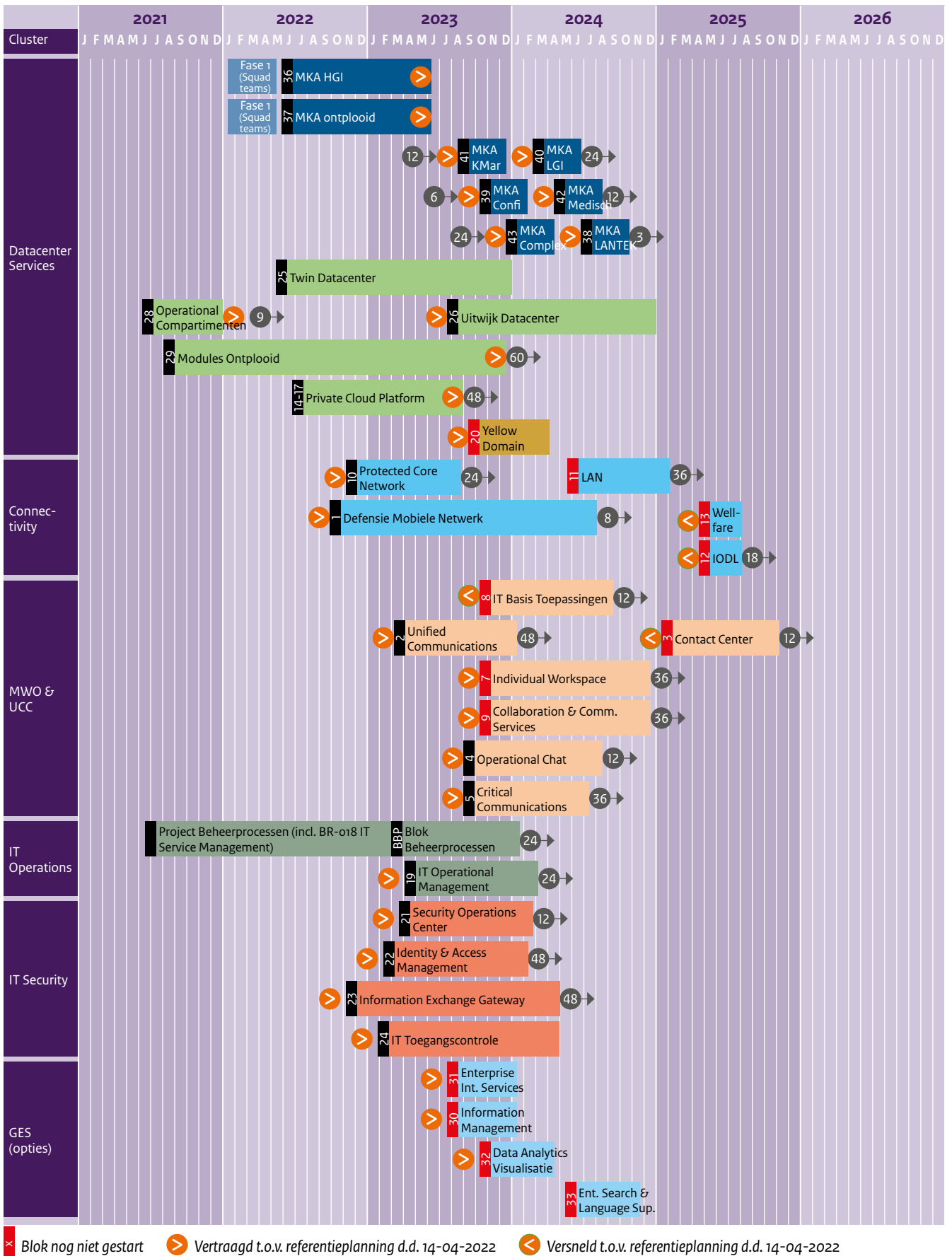
In de voortgangsrapportage 2022-1 is gemeld dat er voor de blokken Defensie Mobiele Netwerk (BR-001) en Unified Communications (BR-002) gesprekken plaatsvonden over vertraging en/of hogere kosten als gevolg van hardware keuzes en nieuwe onderaannemers. Voor blok Defensie Mobiele Netwerk (BR-001) zijn de financiële aspecten binnen de kaders van het programma afgedekt. Dit blok is per september 2022 overgegaan naar de realisatiefase. Het blok Unified Communications (BR-002) bevindt zich nog in de initiatiefase. Over dit blok zijn nog gesprekken met het consortium gaande over onzekerheid over de continuïteit van de gekozen onderaannemer. Het consortium is gevraagd hiervoor mitigerende maatregelen, inclusief *fall-back* scenario, op te stellen.

In het voorjaar van 2022 ontdekte het consortium dat er in de prijsspecificatie structureel te weinig hardware was ingerekend in de blokken BR-014 - BR-017 en BR-029 om blok BR-002 te ondersteunen. Na analyse bleek dat deze afwijking in de prijsspecificatie ook andere blokken betreft. In de tweede helft van 2022 is gestart met de uitwerking van de consequenties (product, tijd en geld). Aansluitend volgt begin 2023 overleg met het consortium over de wijze waarop de verantwoordelijkheden worden verdeeld (zie ook kosten in paragraaf 2.4 en risico 5 in paragraaf 2.7).

Vetgedrukt Gewijzigd t.o.v. vorige voortgangsrapportage **N** Nog te starten **I** Initiatie **R** Realisatie **U** Uitrol **T** Terbeschikkingstelling/Exploitatie
 * Buiten programma door Defensie uitgevoerd

Figuur 1 Status blokken 31-12-2022

Figuur 2 Planning 31-12-2022

2.3 Capaciteit

In de tweede helft van 2022 was vanuit Defensie onvoldoende personele capaciteit beschikbaar om aan de volledige behoefte vanuit de blokken te voldoen. Gevolg hiervan is dat de initiatie, realisatie en uitrol van blokken een lager tempo kent dan vooraf gepland.

In de voortgangsrapportage 2022-1 is aangegeven dat, om de capaciteitsuitdagingen het hoofd te bieden Defensie en het consortium binnen het contract alternatieve mogelijkheden verkennen voor capaciteitsvergroting. In dit kader heeft Defensie in de tweede helft van 2022 intern en met het consortium capaciteitssessies georganiseerd om in kaart te brengen welke IT-medewerkers benodigd en beschikbaar zijn voor de realisatie van de blokken. Met dit inzicht is tevens in kaart gebracht welke verdringingseffecten in de huidige IT zullen optreden als GrIT deze medewerkers toebedeeld krijgt.

De besluitvorming omtrent de verdringingseffecten vindt in het eerste kwartaal van 2023 door de Stuurgroep Digitale Transformatie plaats. Na besluitvorming kan de definitieve capaciteitstoewijzing plaatsvinden en in afstemming met het consortium de geactualiseerde planning worden opgesteld en aansluitend worden vastgesteld.

2.4 Kosten

Deze paragraaf geeft inzicht in de ontwikkeling van de kosten voor de realisatie en de exploitatie van het programma tot en met 2030. De totale kosten zijn gestegen met circa € 20,8 miljoen, te weten een stijging van € 7,0 miljoen in de realisatie en € 23,3 miljoen in de exploitatie en een daling van de risicoreservering met € 9,5 miljoen. Het aan het programma toegewezen budget is gestegen met € 40,1 miljoen. Deze stijging is ruim voldoende om de hogere kosten van het programma af te dekken. De vrije ruimte, het verschil tussen de verwachte kosten en het voor het programma in het DLP beschikbare budget (voor zover positief), stijgt met € 19,3 miljoen.

Op peildatum 31-12-2022 liep nog een onderzoek naar afwijkingen van de prijsspecificaties die tijdens de eerste helft van 2022 zijn geïdentificeerd. Op basis van dit onderzoek wordt verwacht dat correctie van deze onderschatting tot een significante stijging van de exploitatiekosten leidt. Doordat er nog weinig bekend is over de financiële effecten en het onderzoek nog loopt, zijn deze effecten nog niet opgenomen in de kosten noch gekwantificeerd in de risico's.

In bijlage 1 is de financiële verantwoording 2022 programma Grensverleggende IT opgenomen.

2.4.1 Realisatie

Realisatie consortium: dit zijn kosten voor de bouw van blokken door het consortium. Onderstaande wijzigingen worden per blok verder toegelicht in de commercieel vertrouwelijke bijlage.

De geplande kosten voor realisatie van het programma zijn met € 7,0 miljoen toegenomen door meerkosten in de bouw van de blokken, de afroep van opties, een daling door een verschuiving in de blokkenplanning, een verschuiving van kosten uit exploitatie en de indexatie van de middelloonsommen naar aanleiding van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De effecten hiervan zijn in onderstaande figuur 3 weergegeven en hieronder in detail toegelicht.

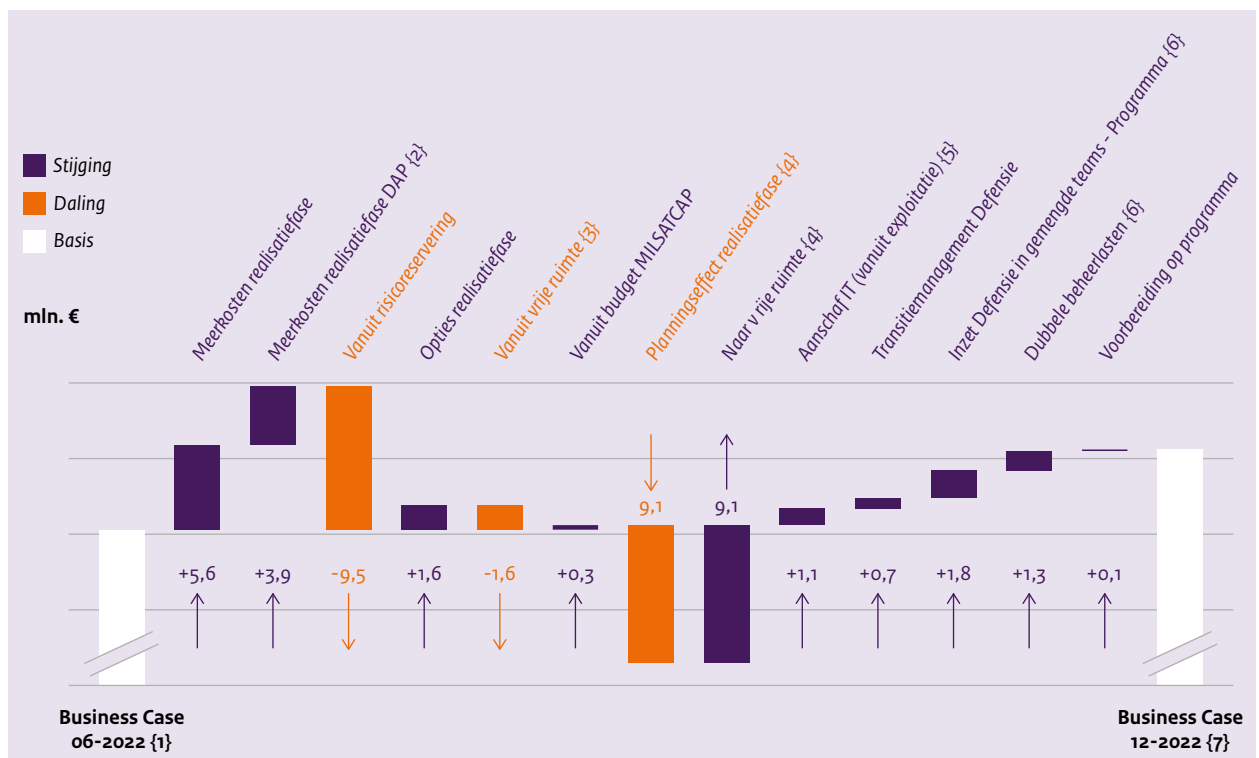
Bij de realisatie van de blokken zijn ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage extra kosten ontstaan van € 9,5 miljoen. Deze kosten worden volledig gefinancierd uit de risicoreservering van het programma (zie {2} in de figuur hieronder).

Bij de realisatie van de blokken zijn ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage extra kosten ontstaan van € 1,6 miljoen als het gevolg van het afroepen van diverse bij de blokken vooraf gedefinieerde opties. Deze kosten worden volledig gefinancierd uit de vrije ruimte van het programma {3}.

Daartegenover staan geraamde lagere kosten van € 9,1 miljoen als gevolg van verschuivingen in de planning {4}. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de vrije ruimte.

Er zijn nieuwe afspraken gemaakt met het consortium over de aanschaf van data diodes. Hierbij was voorzien dat het consortium de data diodes in de exploitatiefase zou aanschaffen. In de praktijk blijkt dat Defensie de data diodes om veiligheidsredenen zelf op voorhand dient aan te schaffen. Hierdoor stijgt de initiële investering met € 1,1 miljoen {5}. Hiertegenover staat een daling van € 1,1 miljoen in de exploitatiekosten, die in paragraaf 2.4.2 staat benoemd.

Als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord zijn de personeelskosten opnieuw berekend. De totale kostenindexatie is daarmee € 3,9 miljoen {6}. Hiertegenover staat dat het personeelsbudget met gelijke omvang is toegenomen.

Figuur 3 Financiële ontwikkeling programmakosten

Overige programmakosten: de gemaakte kosten voor het transitie management vallen binnen het budget. De kostenstijging voor de dubbele beheerlasten en de inzet van Defensie in de gemengde teams (anders dan hierboven bij {6} genoemd) is op basis van de huidige inzichten afgerond nihil. De uitgaven schuiven in de tijd op als gevolg van aanpassingen in de planning.

Risicoreservering: De risicoreservering neemt als gevolg van bovenstaande uitputting af met € 9,5 miljoen. Na actualisatie van de risico-inschatting van het programma blijft de resterende risicoreservering per 31-12-2022 groter dan de totale verwachtingswaarde van de geïdentificeerde risico's. In de commercieel vertrouwelijke bijlage wordt dit in detail toegelicht.

2.4.2 Exploitatiekosten

De geplande kosten voor exploitatie zijn in de tweede helft van 2022 per saldo toegenomen met € 23,3 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op vier wijzigingen: meerkosten, het afroepen van opties, een daling als gevolg van een andere planning, een kostendaling door een verschuiving naar programmakosten, en een indexatie als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord. De effecten hiervan zijn in figuur 4 weergegeven en hieronder in detail toegelicht.

Binnen de totale exploitatiekosten (t/m 2030) van het programma GrIT zijn meerkosten opgetreden van € 17,5 miljoen, die uit de vrije ruimte worden gefinancierd. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassingen in het uitvoeringsplan van BR-001 (*Defensie Mobiel Netwerk*).

In de tweede helft van 2022 zijn binnen de exploitatie van twee blokken opties afgeroepen (€ 3,7 miljoen). Voor ca. € 1,1 miljoen is budget vanuit een ander DLP-project overgeheveld, het resterende saldo wordt vanuit de vrije ruimte gefinancierd.

Als gevolg van verschuivingen in de planning (zie paragraaf 2.2 van de voortgangsrapportage) worden meerdere blokken op een ander moment gestart dan in de vorige voortgangsrapportage was vermeld. Als gevolg hiervan zullen delen van de nieuwe IT-infrastructuur later live gaan en zal Defensie langer gebruik maken van de huidige IT-infrastructuur. Doordat de huidige IT-infrastructuur lagere beheerlasten kent dan de nieuwe IT-infrastructuur, zullen in de periode 2022-2030 de totale beheerlasten lager zijn {3}. Daar staat tegenover dat Defensie ook later gebruik kan maken van de aanvullende functionaliteit en continuïteit die de nieuwe IT-infrastructuur biedt. Hierdoor stijgen de verwachte uitgaven voor het beheer van de huidige IT-infrastructuur in de periode tot 2030 met circa € 70,3 miljoen. De kosten voor het beheer van de nieuwe IT dalen in dezelfde periode naar verwachting met circa € 101,9 miljoen. Per saldo dalen de kosten ten opzichte van de vorige voortgangsrapportage met € 31,6 miljoen. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de vrije ruimte.

De afspraken over de aanschaf van data diodes leiden tot een daling van de verwachte exploitatiekosten met € 1,1 miljoen {4}.

Evenals bij realisatie leidt het nieuwe arbeidsvoorwaardenakkoord bij de exploitatie tot een stijging van de middelloonsommen, welke aan het Defensiepersoneel worden toegerekend. Hiermee stijgt de waarde van de samenwerkingsovereenkomst in de exploitatiefase met € 34,8 miljoen {5}. Hiertegenover staat dat het personeelsbudget met dezelfde omvang is toegenomen.

Figuur 4 Financiële ontwikkeling exploitatiekosten

2.4.3 Budget

Zoals hierboven aangegeven stijgen de totale verwachte kosten tot en met 2030. Daartegenover staat dat ook het budget is gestegen door middel van de bijstelling van het personeelsbudget en de overheveling van budget vanuit een ander DLP-project. Het budget voor de business case GrIT is hierdoor met € 40,1 miljoen toegenomen.

Totaalbudget GrIT in vorige voortgangsrapportage (30-06-2022): € 3.152,1 miljoen
 Toename budget: € 40,1 miljoen
 Totaalbudget GrIT per 31-12-2022: € 3.192,2 miljoen

In bovenstaand overzicht is het budget voor de Generieke Services (GES) blokken nog niet zichtbaar. Deze staat nog separaat opgenomen in het DLP.

2.4.4 Verplichtingen en kasuitgaven binnen scope GrIT

Deelfasen	Openstaand per 31-12-2021	Aangegaan in 2022	Betaald in 2022	Openstaand per 31-12-2022
Grensverleggende IT – Realisatiefase	96,1	110,3	87,0	119,4
Terbeschikkingstellingsfase	2,0	107,1	26,2	82,9
Totaal	98,1	217,4	113,2	202,3

Tabel 1 Verplichtingenstand business case GrIT (x mln. EUR. prijspeil 2022)

Op het project Grensverleggende IT is gedurende 2022 in totaal € 87,0 miljoen betaald. Hiervan is € 75,1 miljoen uitgegeven aan de activiteiten die zijn uitgevoerd door het consortium inzake de realisatie van de blokken. In de terbeschikkingstellingsfase van het project is gedurende 2022 in totaal € 26,2 miljoen betaald.

In de vertrouwelijke bijlage wordt nader ingegaan op de toelichting bij bovenstaande tabel.

2.5 Governance

De governance is ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage over het programma GrIT ongewijzigd.

Het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) zal in de eerste helft van 2023 starten met een BIT-toets op de uitvoering van het programma GrIT. In aanloop hierop heeft de CIO in de tweede helft van 2022 een tussentijds CIO-oordeel uitgegeven over het programma GrIT. Hierin zijn aanbevelingen opgenomen die het programma GrIT momenteel aan het verwerken is.

2.6 Kwaliteitsmanagement

De programmaorganisatie GrIT heeft in de tweede helft van 2022 de processen op het gebied van kwaliteitsmanagement, *Quality Assurance* (QA), verder verbeterd.

QA heeft positieve verwachtingen van de werking van de vastgestelde test – en acceptatie procedure en de integrale bewaking van de afbouw van de huidige IT-infrastructuur na verwerving van een daarvoor aangestelde projectleider.

De CIO en een derde partij hebben tijdens reviews vastgesteld dat het aangepaste reviewproces tot structurele kwalitatieve verbeteringen heeft geleid in de op te leveren documenten, al blijft de doorlooptijd hiervan significant.

2.7 Risicomanagement en beheersing

Risicomanagement en -beheersing is gedurende Q2 2022 verder ontwikkeld, onder meer door het opstellen van kaders voor risicobereidheid. De risico's worden regelmatig geactualiseerd en elk kwartaal getoetst aan de risicoreservering. Deze actualisatie heeft geleid tot het vervallen van één hoofd risico (weerstand tegen veranderingen) en de bijstelling van de financiële impact bij twee hoofd risico's. In de komende periode geeft risicomanagement extra aandacht voor rolvastheid van de stakeholders in het programma.

De ontwikkelingen ten aanzien van risico's ten opzichte van de voortgangsrapportage 2022-1 zijn hieronder beschreven.

- 1. Defensie is onvoldoende in staat regie te voeren.** De kans en impact van dit risico is gelijk gebleven.
Onvoldoende regie betekent dat Defensie haar verantwoordelijkheden vanuit de samenwerkingsovereenkomst met het consortium niet of niet voldoende kan vervullen. Dit leidt mogelijk tot wijzigingen met hogere vergoedingen en/of het opschuiven van mijlpalen.

- 2. Schaarste aan personele capaciteit.** Dit risico is voor een deel van het programma opgetreden, zie paragraaf 2.2 en 2.3. De kans van optreden van dit risico voor het vervolg van het programma is gelijk gehouden. De financiële impact op de business case van GrIT is, als gevolg van de mitigerende acties verlaagd naar zeer klein, omdat de meerkosten reeds uit de vrije ruimte zijn gehaald.

De realisatie van het programma vindt plaats door de inzet van gemengde teams bestaande uit medewerkers van het consortium en Defensie. Als Defensie niet in staat is om de benodigde capaciteit voor een blok beschikbaar te stellen, kan het programma vertraging oplopen. Binnen Defensie is een capaciteitsproces ingericht om vroegtijdig dergelijke knelpunten te signaleren. In enkele gevallen kan dit capaciteitstekort van Defensie opgevangen worden door inzet van extra capaciteit vanuit het consortium. In de oorspronkelijke business case is geen extra inzet van het consortium voorzien. Deze beoogde extra inzet door het consortium geeft het risico dat Defensie bij een (deel)exit niet zelfstandig GrIT kan afbouwen dan wel de IT niet autonoom kan beheren. Effecten als ongewenst verloop vanwege niet op te lossen cultuurverschillen in de samenwerking tussen het consortium en Defensie, voortvloeiend uit hoofdrisico 7, en daarmee schaarste aan personele capaciteit is ondergebracht bij dit risico. Dit leidt vooralsnog niet tot aanpassing van de kans en impact van optreden van risico 2.

Hoewel de financiële impact van het optreden van dit risico op zeer klein wordt geschat is de impact op de programmaplanning onveranderd significant.
- 3. Chip schaarste en lange levertijden.** Gezien de geopolitieke verhoudingen blijft het risico qua kans en impact vooralsnog ongewijzigd.

Voor het programma is besloten de benodigde hardware vroegtijdig (op basis van garantstelling) te bestellen waardoor vooralsnog geen knelpunten zijn ontstaan in realisatie van de blokken. Dit voorkomt extra vertragingen.
- 4. Technologische ontwikkelingen en actuele behoeftes van Defensie leiden tot wijzigingen in onder andere het Technisch Ontwerp.** Het risico is qua kans en impact ongewijzigd. De IT blijft zich in een hoog tempo ontwikkelen. Ook wijzigen de behoeftes van Defensie zich in de loop der tijd. Voor opdrachtverstrekking wordt gecontroleerd welke producten gebruikt gaan worden en of deze nog steeds toekomstbestendig zijn. Om dit risico te mitigeren wordt het technisch ontwerp bloksgewijs geactualiseerd. Inmiddels is gebleken dat het aantal VtW's (changes) groter is dan verwacht. In verband hiermee zullen maatregelen moeten worden geïdentificeerd om de scope van GrIT te blijven beheersen.
- 5. Contractuele geschillen.** De kans op dit hoofdrisico is verhoogd naar gemiddeld. De impact in financiële zin blijft zeer groot ondanks het feit dat financiering van dit risico voor Blok BR-001 inmiddels uit de risicoreservering heeft plaatsgevonden. Over de blokoverschrijdende afwijkingen van de prijsspecificaties (zie paragraaf 2.2) vinden op dit moment gesprekken plaats over de verdeling van de meerkosten. Dit verhoogt de kans op onderlinge spanningen en daarmee geschillen. Om de kans op conflicten te verminderen worden mogelijke belangenconflicten vroegtijdig besproken en waar nodig in de bestaande overlegstructuur geëscaleerd. Daarnaast zijn er mitigerende maatregelen als *cultural fit*-programma's, *onboardings*- en specifieke heisessies.
- 6. Baten worden niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd.** Het risico is ongewijzigd. Om tijdige afbouw te borgen is de afbouw van de huidige IT-infrastructuur benoemd als programmaverantwoordelijkheid en is capaciteit hiervoor beschikbaar gesteld per 01-01-2023.

- 7. Weerstand tegen veranderingen.** Dit risico is vervallen. Met geïmplementeerde maatregelen zoals informatiesessies, het in oktober getekende reorganisatieplan van JIVC en middels communicatie is het financiële risico nihil. Daarmee is dit risico geen hoofd risico meer en komt daarmee te vervallen. Het restrisico van ongewenst verloop vanwege niet op te lossen cultuurverschillen in de samenwerking is opgenomen in hoofd risico 2.
- 8. Externe factoren.** De kans en impact op het risico externe factoren zijn gelijk gebleven, ondanks het vervallen van COVID-effecten in de samenwerking.
- Verkrijgen omgevingsvergunningen voor de bouw van de datacenters in het licht van de stikstofproblematiek.
Het risico van het verkrijgen van omgevingsvergunningen is gehandhaafd.
De vergunningsproblematiek loopt, zoals in de eerste voortgangsrapportage is gemeld, nog inzake de verbouwing van het uitwijkdatacenter (BR-026).
 - COVID-19.
Het effect van COVID – hoewel aanwezig – zien wij niet meer als risico aangezien de omgang daarmee een routine is geworden. Dit onderdeel komt daarmee te vervallen als geaccepteerd risico.
 - Gewijzigde wereldorde.
De inschatting van het risico van de gewijzigde wereldorde is niet gewijzigd ten opzichte van de eerste voortgangsrapportage. Dit betekent dat het nog altijd impact kan hebben op beschikbaarheid van personeel vanuit Defensie, kosten en beschikbaarheid van materiaal.

Bovenstaande appreciatie van de risico's is in de tabel hieronder uitgedrukt in kans en financiële impact. Deze waardering vormt de basis voor de inpasbaarheid in de risicoservering. Onderstaande tabel is de weergave van deze omzetting.

Risico	Kans	Financiële impact
1. Defensie is onvoldoende in staat regie te voeren	Klein	Zeer groot
2. Schaarste aan personele capaciteit	Zeer groot	Zeer klein
3. Chip schaarste en lange levertijden	Klein	Klein
4. Technologische ontwikkelingen en actuele behoeftes van Defensie leiden tot wijzigingen in onder andere het Technisch Ontwerp	Gemiddeld	Klein
5. Contractuele geschillen	Gemiddeld	Zeer groot
6. Baten worden niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd	Klein	Groot
7. Weerstand tegen veranderingen	Vervallen	Vervallen
8. Externe factoren	Klein	Groot

Tabel 3 Waardering benoemde risico's

2.8 Regie en invulling samenwerking

Binnen de programmaorganisatie is de programmaorganisatie versterkt. Deze versterking betreft vooral inbedding van educatie en cultuur, uitbreiding van het leveranciersmanagement, kwaliteitsmanagement en de programmamanagementorganisatie (PMO). Met deze versterking is zowel de regie binnen het programma alsmede de afstemming met de Bestuursstaf en het consortium verbeterd.

De regie op de samenwerking met het consortium is ten tijde van het opstellen van deze rapportage nog hoofdzakelijk gericht op de realisatie van GrIT. Met de start van de dienstverlening in de terbeschikkingstellingsfase zal de regie op de samenwerking over zowel de programmaorganisatie GrIT als de lijnorganisatie binnen JIVC plaatsvinden. Met de inrichting van de gemengde afdeling Generieke Infrastructuur Services (GIS), zie paragraaf 2.9, wordt hier invulling aan gegeven.

2.9 Ontwikkelingen DMO/JIVC

De ontwikkeling en inrichting van de nieuwe afdeling Generieke Infrastructuur Services (GIS) is in de tweede helft van 2022 voortgezet. DMO/JIVC werkt aan de bekendheid van de afdeling GIS bij medewerkers van DMO/JIVC, in het bijzonder van de afdeling Generieke IT & Infrastructuur (GII) en is een programma gestart om medewerkers voor te bereiden op een functie bij GIS, onder ander door opleidingen en introductie van de nieuwe IT-systemen.

2.10 Ontwikkelingen consortium

Na de afsplitsing van Kyndryl van IBM heeft nu Atos kenbaar gemaakt de organisatie te gaan opsplitsen. Atos is voornemens om te splitsen in twee entiteiten, te weten:

- Atos; met daarin de divisies Data Centre and Hosting, Digital Workplace, Unified Communications en Business Process Outsourcing;
- Evidian; met daarin de Digital-, Big Data- en Securitytakken.

De beoogde splitsing dient in de tweede helft van 2023 plaats te vinden. In de eerste helft van 2023 vinden gesprekken plaats over eventuele consequenties voor Defensie en GrIT in het bijzonder.

2.11 Wet en regelgeving

Uitspraak 202107079/1/R4 d.d. 2 november 2022 van de Raad van State stelt dat de stikstofvrijstelling voor de bouw niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. Het gevolg van deze uitspraak is dat voor de uitwijklocatie alsnog aanvullende stikstof berekeningen gemaakt moeten worden voordat de vergunning kan worden verleend. Dit impliceert extra vertraging van de start van de realisatie van blok BR-026.

2.12 Communicatiemomenten tweede helft van 2022

Kamerstuk	Titel	Datum
35 728-6	Onderzoeksvoorstel Auditdienst Rijk voor de realisatiefase van het groot project Grensverleggende IT (GrIT)	07-07-2022
35 728-7	Basisrapportage en de eerste voortgangsrapportage over het programma Grensverleggende IT (GrIT)	29-09-2022
35 728-8	Beantwoording commissievragen basis- en voortgangsrapportage over het programma Grensverleggende IT (GrIT)	31-10-2022

Bijlage 1 Financiële verantwoording 2022

project Grensverleggende IT

	Ontvangen t/m 2021	Ontvangen in 2021	Ontvangen t/m 2022
Royalty's	0,0	0,0	0,0
Overige ontvangsten	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	0,0

Tabel 1 Gerealiseerde ontvangsten (in miljoen €)

Deelfasen	Betaald t/m 2021	Betaald in 2022	Betaald t/m 2022
Voorafgaand programma PRIT	4,8	0,0	4,8
Grensverleggende IT - Realisatiefase	111,2	87,0	198,2
Terbeschikkingstellingsfase	4,1	26,2	30,3
Totaal	120,1	113,2	233,3

Tabel 2 Gerealiseerde betalingen (in miljoen €)

Deelfasen	Openstaand per 31-12-2021	Aangegaan in 2022	Betaald in 2022	Openstaand per 31-12-2022
Grensverleggende IT - Realisatiefase	96,1	110,3	87,0	119,4
Terbeschikkingstellingsfase	2,0	107,1	26,2	82,9
Totaal	98,1	217,4	113,2	202,3

Tabel 3 Aangegane en openstaande verplichtingen (in miljoen €)

Deelfasen	Openstaand per 31-12-2021	Nieuw in 2022	Verrekend in 2022	Openstaand per 31-12-2022
Voorafgaand Programma PRIT	0,0	0,0	0,0	0,0
Grensverleggende IT - Realisatiefase	0,0	0,0	0,0	0,0
Terbeschikkingstellingsfase	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 4 Openstaande voorschotten (in miljoen €)

	Openstaand per 31-12-2021	Ingesteld in 2022	Ontvangen in 2022	Openstaand per 31-12-2022
Royalty's	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 5 Openstaande vorderingen (in miljoen €)

Toelichting bij tabellen 1 t/m 5

Algemeen

Bovenstaande tabellen geven voor het programma Grensverleggende IT inzicht in de gerealiseerde ontvangsten, de gerealiseerde betalingen, de aangegane en openstaande verplichtingen, de verstrekte, verrekende en de openstaande voorschotten, de ingestelde, ontvangen en openstaande vorderingen naar de stand van begin en ultimo 2022. Dit overzicht is opgesteld in overeenstemming met de vereisten voor financiële verslaggeving, zoals opgenomen in de Comptabiliteitswet en de Regeling Grote Projecten.

Ontvangsten

Binnen het programma Grensverleggende IT zijn tot op heden geen bedragen ontvangen. Binnen het programma worden geen ontvangsten verwacht.

Betalingen

Op het programma Grensverleggende IT is gedurende 2022 in totaal € 87,0 miljoen betaald. Hiervan is € 75,1 miljoen uitgegeven aan de activiteiten die zijn uitgevoerd door het consortium inzake de realisatie van de blokken. De grootste overige kostenposten betreffen: regie (€ 4,1 miljoen), externe expertise (€ 2,5 miljoen) en de voorbereiding van het datacenterterrein (€ 3,3 miljoen).

In de Terbeschikkingstellings-fase van het programma is gedurende 2022 in totaal € 26,2 miljoen betaald. De grootste kostenposten betreffen: Operationele Compartimenten (BR-028; € 13,5 miljoen) en de overkoepelende werkzaamheden voor: *IT control & governance* (€ 6,6 miljoen), blok-ondersteunende rollen (€ 1,2 miljoen) en educatie (€ 1,1 miljoen).

De bovengenoemde bedragen maken deel uit van de bedragen zoals genoemd in de voortgangsrapportage. Naast de bovengenoemde kosten worden in de voortgangsrapportage namelijk ook kosten toegewezen voor onder meer de inzet van Defensiepersoneel.

Verplichtingen

Gedurende 2022 zijn er met betrekking tot de realisatie van het programma Grensverleggende IT voor in totaal € 110,3 miljoen aan verplichtingen aangegaan, waaronder de blokken: Defensie Mobiel Netwerk (BR-001, € 17,6 miljoen), *Protected Core Network* (BR-010, € 2,9 miljoen), *Private Cloud* blokken (BR-014-017, € 19,9 miljoen), *Information Exchange Gateway* (BR-023, € 2,2 miljoen), MKA Blokken (BR-036-037, € 8,7 miljoen). Ook hebben er aanvullingen plaatsgevonden op bestaande contracten voor *Twin DC* (BR-025, € 13,9 miljoen), en het project *Beheerprocessen* (€ 4,9 miljoen). Daarnaast zijn verplichtingen aangegaan voor de overige werkzaamheden: *IT control & governance* (€ 11,9 miljoen), aanschaf licenties (€ 12,2 miljoen) en inhuur van externe expertise (€ 6,1 miljoen).

In de Terbeschikkingstellings-fase van het programma is gedurende 2022 voor een bedrag van € 107,1 miljoen aan contracten getekend. De grootste contracten in deze fase betreffen: Operationele Compartimenten (BR-028; € 72,5 miljoen) en het blok *Beheerprocessen* (€ 2,0 miljoen). Daarnaast zijn er contracten aangegaan voor de overkoepelende werkzaamheden: *IT control & governance* (€ 17,3 miljoen), blok-ondersteunende rollen (€ 3,8 miljoen), aanschaf licenties (€ 1,5 miljoen) en educatie (€ 2,6 miljoen).

Voorschotten

Binnen het programma Grensverleggende IT is geen sprake van voorschotbetalingen. Alle betalingen vinden achteraf plaats op basis van de geleverde prestatie.

Vorderingen

Binnen het programma Grensverleggende IT worden geen ontvangsten verwacht. Daarom staat ook het saldo voor de vorderingen binnen het programma op 0.

